

ПЕДАГОГІКА

DOI: 10.31548/hspedagog14(2).2023.8-14

УДК 378.147

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У НІМЕЧЧИНІ

АМЕЛІНА С. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри

іноземної філології і перекладу

E-mail: svetlanaamelina@ukr.net

КОНОНЧУК І. В., старший викладач кафедри іноземної філології і перекладу
Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: inna.kononchuk@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена розгляду практичних аспектів підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти Німеччини. Встановлено, що практична підготовка цих фахівців здійснюється різними шляхами: інтеграція практичних завдань і робіт у модулі курсів з перекладу, практика у перекладацьких агенціях і у компаніях, стажування, так званий закордонний семестр. Визначено, що університети з великою кількістю студентів мають свої центри практичної підготовки, що полегшує пошуки бази практики й отримання місця для стажування.

Ключові слова: заклади вищої освіти Німеччини, практична підготовка, перекладач.

Актуальність (Introduction). Професія перекладача набуває дедалі більшої популярності, хоч і завжди була затребуваною на ринку праці. Перекладачі як мовні посередники між різномовними партнерами забезпечують комунікативну підтримку практично у всіх сферах і на всіх рівнях їхньої співпраці. В залежності від потреб суспільства актуалізуються завдання цих фахівців. У процесі підготовки нашої країни до інтеграції у Європейський Союз відбувається гармонізація й адаптація багатьох положень, тому вже на цьому етапі зростає роль перекладачів. Зважаючи на те, що у майбутньому вони отримають можливість бути задіяними на європейському ринку перекладацьких послуг, корисно дослідити особливості навчання перекладачів у європейських університетах, зокрема німецьких. Заслуговує на увагу насамперед ознайомлення з практичною підготовкою перекладачів, оскільки завдяки її ефективності перекладачі набувають здатності

бути конкурентоспроможними на ринку праці. Тому важливо з'ясувати особливості практичної підготовки перекладачів й врахувати позитивний досвід університетів Федеративної Республіки Німеччина у освітньому процесі вітчизняних закладів освіти, які здійснюють підготовку цих фахівців.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Підготовка перекладачів у зарубіжних університетах різних країн вивчалась вітчизняними дослідниками, які висвітлювали у своїх працях окремі аспекти цього процесу. Зокрема, особливості навчання перекладачів у закладах вищої освіти Франції були предметом дослідження Березової Л.С. [2], Шапран О.І., Мужель Д.С. [5]. Освітні програми професійної підготовки перекладачів в університетах Федеративної Республіки Німеччина вивчали Н.В. Левицька [3] (аспекти практичної підготовки), Амеліна С.М.,

Тарасенко Р.О. [1] (особливості інформаційно-технологічної підготовки майбутніх перекладачів у вищих закладах освіти різного типу). Практичну підготовку перекладачів в університетах Великої Британії вивчала Сергеева О.В. [4].

Водночас практична підготовки перекладачів у закладах вищої освіти Федеративної Республіки Німеччина потребує більш детального розгляду.

Мета (Purpose). Мета статті полягає у визначенні особливостей практичної підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти Німеччини.

Методи (Methods). Для досягнення заявленої мети були використані методи: аналізу і синтезу (під час вивчення педагогічних і методичних публікацій); метод зіставлення для порівняння змісту програм підготовки бакалаврів з перекладу у німецьких і зарубіжних закладах вищої освіти; метод узагальнення для формулювання висновків проведеного дослідження.

Результати (Results). Розглядаючи підходи німецьких університетів до організації практик, зазначимо, що вони пропонують їх не тільки нинішнім, а й майбутнім студентам. Тобто ті школярі, які планують набувати професію перекладача, можуть пройти практику безпосередньо в тому закладі вищої освіти, куди вони хочуть вступити. Таким чином вони отримують можливість побачити практичну діяльність перекладачів, спробувати себе у цій ролі й вирішити, чи підходить їм ця професія.

Розглядаючи пропозиції щодо практики у Лейпцизькому університеті (Universität Leipzig), варто зазначити їх різноманітність. У цьому закладі освіти практики входять як окремі модульні до програм бакалавра й магістра перекладу. Тривалість практик, їх зміст та результати, які мають бути досягнуті, висвітлюються у відповідних документах щодо освітнього процесу. У бакалаврській освітній програмі практика є ключовим кваліфікаційним модулем (модуль

SQ). Він передбачає практику під керівництвом тривалістю не менше двох місяців. Її зміст має відповідати перекладу. За заявою в екзаменаційну комісію можлива також накопичувальна практика, тобто практика, яка складається з кількох окремих практик. Результатом модуля є звіт про проходження практики. Метою звіту про практику є осмислення власного досвіду у відповідній професійній сфері діяльності.

Модуль «Практика з фахового перекладу» є модулем обов'язкового вибору для студентів магістратури. Ця практика триває не менше двох місяців (повний робочий день) і слугує підготовкою майбутніх фахівців до професійної діяльності. Проходити практику можна у Німеччині або за кордоном в установах і відділах, пов'язаних з перекладом. Це можуть бути, наприклад, мовні служби на підприємствах, у органах влади, у міжнародних організаціях або в бюро перекладів. За заявою в екзаменаційну комісію можлива також накопичувальна практика. Після проходження практики магістранти теж готують відповідний звіт.

Студенти повинні здати до секретаріату інституту папку практики не пізніше, ніж через чотири тижні після її закінчення. Наповнення зазначеної папки складається з трьох розділів:

1. Підготовка до практики (пошук місця для практики; вивчення бази практики; організація практики, включно критерії подання заявки та відбору, згідно з якими було обрано установу для стажування, і, якщо можливо, критерії, за якими установа вибрала студента для практики; обґрунтування вибору закладу стажування та виду діяльності; очікування та цілі щодо навчання та кар'єрних перспектив; перебіг практики).

2. Опис бази практики (представлення робочої ситуації, повсякденної роботи та підтримки; опис і рефлексія власних завдань і діяльності;

вимоги щодо особистісних якостей і професійних умінь).

3. Оцінка проходження практики (прогрес у навчанні; виявлені недоліки; реалізація очікувань і цілей з точки зору навчального зростання та кар'єрних перспектив; важливість досвіду практики для подальшого навчання; важливість досвіду практики для майбутньої кар'єри; оцінка, наприклад, пропозиції щодо покращення, критичні зауваження; висновок).

Інститут прикладної лінгвістики і транслятології (Institut für Angewandte Linguistik und Translatologie (IALT)) Лейпцизького університету пропонує місця для проходження практики, які надаються його організаціями-партнерами. IALT співпрацює з некомерційними асоціаціями, державними установами тощо шляхом співпрацю над проєктами, тому студенти теж можуть залучатись до цієї роботи. Також є можливість проходження практики за кордоном з наданням фінансової підтримки. Консультанти інституту у разі потреби можуть надати студентам необхідну інформацію й рекомендації.

Щоб отримати інформацію про короткострокову роботу та пропозиції щодо практики, студенти можуть підписатися на список розсилки. Інститут пересилає їм пропозиції, які до нього надходять. Як зазначається, вони є нерегулярними і відображають ринковий попит.

Студенти з членів мережі EMT (European Master's in Translation) можуть, якщо таку можливість нададуть мовні відділи Генерального директорату з питань перекладу Європейської Комісії (Generaldirektion Übersetzen der Europäischen Kommission (DGT)), пройти там неоплачувану практику тривалістю від чотирьох до шести тижнів. Пропозиція орієнтована на студентів магістерської програми з перекладу під час останнього семестра їхнього навчання і випускників, які закінчили навчання не більше, ніж за 12 до початку

практики. Відбір практикантів є здійснює IALT.

Згідно з програмою підготовки перекладачів у Технологічному університеті Вюрцбург-Швайнфурт (Technische Hochschule Würzburg-Schweinfurt), студенти повинні пройти практику тривалістю щонайменше 20 тижнів в іншій країні. При цьому практика має бути безпосередньо пов'язана з перекладом і відбуватись зазвичай у країні першої іноземної мови, яку вивчає майбутній перекладач. Тому студентам рекомендують звертатись великі компанії з власною мовною службою, бюро перекладів, банки, страхові компанії, міжнародні організації тощо. Передумовою такої практики є засвоєння студентами принаймні 16 кредитів з навчального плану четвертого семестру без врахування вибірових дисциплін.

Студенти мають самостійно знайти для себе місце для практики. Після того, як їм вдалось це зробити, вони подають заявку на погодження практики відповідальній особі, яка перенадсилає документи до відділу практики. Практикантів попереджають, що у випадку погодження їхньої заявки вони не отримають письмового повідомлення. Відділ практики звернеться до них тільки у разі виникнення проблем. Усі необхідні документи (зразок договору, план навчання) розміщені на сайті відділу. Після проходження практики необхідно скласти звіт. Титульний аркуш цього звіту із усіма необхідними вимогами також представлені на цьому сайті. Якщо звіт про стажування відповідає вимогам, а студент успішно прозвітував на заході з підведення підсумків практики, практика буде зарахованою.

Щодо оплати діють такі вимоги: студенти повинні перереєструватися в університеті на семестр стажування, як зазвичай, і сплатити семестрову вартість. Однак відділ практики інформує про можливості отримання стипендій, особливо для практики за кордоном.

Освітня програма підготовки бакалаврів з перекладу у Кельнському університеті прикладних наук (TH Köln – University of Applied Sciences) передбачає засвоєння 180 кредитів протягом шести семестрів або 240 кредитів протягом восьми семестрів. Для тих, хто обрав другий варіант, інтегрована практика за кордоном. Вона запланована у сьомому семестрі. Цей семестр відведено на практику і виконання проєкту на одну з таких тем: «Економіка/Мова/Право в європейському культурному просторі» («Wirtschaft/Sprache/Recht im europäischen Kulturraum»).

У Потсдамському університеті (die Universität Potsdam) модуль «Практика» пропонується як комплексний модуль, вивчення якого, тобто проходження практики, заплановано для майбутніх перекладачів у третьому семестрі. На нього відводиться 6 кредитів (180 годин). Організація практики є не централізованою, а індивідуальною, що означає самостійні пошуки студентами місця практики. Метою є набуття практичного досвіду у можливій сфері майбутньої діяльності і ознайомлення з функціонуванням певної компанії чи установи. Отже, передбачається робота в бізнес-компанії або в політичній, соціальній, культурній чи науковій установі. Практиканти обирають різні сфери, які підходять для практики, наприклад, міжкультурну комунікацію в компаніях та установах, письмовий/усний переклад, пресу та ЗМІ, навчання мови, технічну документацію. Практику можна проходити також у відділах університету, таких як мовний центр, в університетській бібліотеці або на кафедрах чи в інститутах з підвищеною потребою в спілкуванні іноземною мовою. Практика за кордоном не є обов'язковою, але можливою. Варто зазначити, що документація після проходження практики у Потсдамському університеті є максимально простою. Студенти надають звіт про проходження практики обсягом приблизно 5

сторінок або довідку про проходження практики.

Університет Майнца імені Йоганна Гутенберга (die Johannes Gutenberg-Universität Mainz) у своїй програмі підготовки перекладачів відводить на обов'язковий за вибором модуль «Практика» 360 годин протягом двох місяців, які рекомендується запланувати на третій або четвертий семестр. Результатами практики мають стати такі досягнення студентів:

- отримання уявлення про повсякденну діяльність у професіях, орієнтованих на переклад;
- набуття знань про основні процеси перекладу, а також робочі процедури компанії, установи чи органів влади;
- набуття умінь переносити та застосовувати знання, отримані в теорії, на практиці;
- розробка конкретної ідеї письмового (або усного) перекладу на практиці;
- оволодіння інструментами, що використовуються в сферах технологій комунікації та перекладу, а також управління проєктами або їх якістю;
- набуття навичок прийняття рішень, оцінки та метакомунікативних навичок і, отже, високого рівня професійної компетентності в цілому;
- закріплення вміння працювати в команді та міжкультурну компетентність.

У рамках восьмитижневої практики студенти отримують уявлення про відповідні міжнародні або міжнародно орієнтовані компанії, установи чи органи влади. Вони намагаються отримати якомога повніші знання про завдання та процеси, які входять до сфери відповідальності відповідного відділу. Необхідний перекладацький фокус практики дозволить їм зрозуміти реалії професійної сфери письмового та усного перекладу, коли вони будуть виконувати відповідні завдання, такі як переклад загальних або технічних текстів на іноземну мову

або з неї, термінологічну роботу, коректуру, управління проєктами. Підтвердженням проходження перекладацької практики можуть бути різні документи: звіт про проходження практики (без оцінки), підтвердження активної діяльності (довідка закладу вищої освіти), довідка від роботодавця.

Висновки і перспективи (Discussion). Практична підготовка майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти є невід'ємною складовою частиною. Вона реалізується різними шляхами: інтеграція практичних завдань і робіт у модулі курсів з перекладу, практика у перекладацьких агенціях і у компаніях, стажування, так званий закордонний семестр. Розгляд освітніх програм і навчальних планів кількох німецьких університетів засвідчив, що тривалість перекладацьких практик варіюється від 180 до 360 годин. Особливістю таких практик є те, що місце практики студенти мають шукати самостійно, хоч деякі університети надають консультаційну й інформаційну підтримку. Цікавим є досвід німецьких університетів щодо пропозиції практик для школярів – майбутніх абітурієнтів, завдяки чому вони можуть ознайомитись як із закладом освіти, так і з основними напрямками професії перекладача.

Список використаних джерел

1. Амеліна С.М., Тарасенко Р.О. Особливості інформаційно-технологічної підготовки майбутніх перекладачів у вищих навчальних закладах Німеччини. Вища школа. 2014. №8. С. 94-100.
2. Березова Л.С. Порівняльний аналіз структури і змісту навчальних планів професійної підготовки перекладачів у ЗВО України і Франції. Освітній вимір: зб. науков. праць. Вип. 2 (54). Кривий Ріг, 2020. С. 7-19.
3. Левицька Н.В. Структура і зміст освітніх програм професійної підготовки перекладачів в університетах

Німеччини. Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Ужгород: Говерла, 2013. Вип. 29. С. 81–84.

4. Сергеева О.В. Зміст професійного навчання майбутніх перекладачів в університетах Великої Британії. Молодь і ринок. Дрогобич, 2011. Вип. 11. С. 137–141.

5. Шапран О.І., Мужель Д.С. Порівняльний аналіз особливостей професійної підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти Франції та України. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. праць. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 89. С. 152-158.

6. BA Fachübersetzen. Technische Hochschule Würzburg-Schweinfurt. URL: <https://fang.thws.de/fachuebersetzen/bachelor-fachuebersetzen/>

7. Internationale Kommunikation und Übersetzen. Bachelor of Arts (B.A.). URL: <https://www.uni-hildesheim.de/studium/studienangebot/bachelorstudium/internationale-kommunikation-und-uebersetzen-bachelor-of-arts-ba/>

8. Modulhandbuch Bachelor-Studiengang Übersetzungswissenschaft. Online: https://www.uni-heidelberg.de/md/sued/imstudium/modulhandbuch_bauew_po_2016_v5_august_2020.pdf

9. Studienführer. Bachelor of Arts. Translation. Universität Leipzig. 2016.

References

1. Amelina S.M., Tarasenko R.O. Osoblyvosti informatsiino-tekhnologichnoi pidhotovky maibutnikh perekladachiv u vyshchikh navchalnykh zakladakh Nimechchyny. Vyshcha shkola. 2014. №8. S. 94-100.
2. Berezova L.S. Porivnialnyi analiz struktury i zmistu navchalnykh

planiv profesiinoi pidhotovky perekladachiv u ZVO Ukrainy i Frantsii. Osvitnii vymir: zb. nauk. prats. Vyp. 2 (54). Kryvyi Rih, 2020. S. 7-19.

3. Levytska N.V. Struktura i zmist osvitnikh proham profesiinoi pidhotovky perekladachiv v universytetakh Nimechchyny. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu: Seria: Pedagogika. Sotsialna robota. Uzhhorod: Hoverla, 2013. Vyp. 29. S. 81–84.

4. Sierhieieva O.V. Zmist profesiinoho navchannia maibutnikh perekladachiv v universytetakh Velykoi Brytanii. Molod i rynek. Drohobych, 2011. Vyp. 11. S. 137–141.

5. Shapran O.I., Muzhel D.S. Porivnialnyi analiz osoblyvosti profesiinoi pidhotovky maibutnikh perekladachiv u zakladakh vyshchoi osvity Frantsii ta Ukrainy. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Seria 5: Pedahohichni nauky: realii ta

perspektyvy: zb. nauk. prats. Kyiv: Vydavnychiy dim «Helvetyka», 2022. Vyp. 89. S. 152-158.

6. BA Fachübersetzen. Technische Hochschule Würzburg-Schweinfurt. URL:

<https://fang.thws.de/fachuebersetzen/bachelor-fachuebersetzen/>

7. Internationale Kommunikation und Übersetzen. Bachelor of Arts (B.A.). URL: <https://www.uni-hildesheim.de/studium/studienangebot/bachelorstudium/internationale-kommunikation-und-uebersetzen-bachelor-of-arts-ba/>

8. Modulhandbuch Bachelor-Studiengang Übersetzungswissenschaft. Online:

https://www.uni-heidelberg.de/md/sued/imstudium/modulhandbuch_bauew_po_2016_v5_august_2020.pdf

9. Studienführer. Bachelor of Arts. Translation. Universität Leipzig. 2016.

PRACTICAL TRAINING OF FUTURE TRANSLATORS IN GERMANY Amelina S., Kononchuk I.

Abstract. *The article deals with the practical aspects of training future translators in German higher education institutions. It is established that the practical training of these specialists is carried out in various ways: integration of practical tasks and works into translation course modules, internships in translation agencies and companies, internships, and a semester abroad. It has been found that universities with a large number of students have their own practical training centres, which makes it easier to find a practice site and get an internship. Practical training is aimed at the comprehensive development of skills and abilities of future translators, covering basic requirements, specialised knowledge, linguistic competence, professional-specific knowledge, translation competence and mastery of information technology. In translation classes, students complete various exercises. Translation exercises are divided into general translation exercises and then specialised translation exercises. In general translation classes, the level of difficulty is even lower, so that students can establish themselves as a beginner translator at the initial stage. Technical translation exercises deal with texts from specific subject areas, such as economics, technology or medicine. In addition to doing own translation or interpreting, discussing the results in a group is extremely important. Students learn from each other, critique each other and receive valuable feedback. Students can develop their linguistic, translation and intercultural competences during study abroad placements. This can be done in the form of an internship or as part of a study programme in one or more of more countries. The so-called foreign semester is quite common, which involves a student studying a similar programme abroad. There, students improve their foreign language skills, acquire the ability to communicate with foreign-speaking people, and sensitise themselves to cultural*

© Амеліна С.М., Конончук І. В.

HUMANITARIAN STUDIOS: PEDAGOGICS, PSYCHOLOGY, PHILOSOPHY Vol 14(2) 2023

differences. The structure of the programmes for translators includes compulsory subjects, mandatory subjects and free choice subjects. The students are required to study a practical course in the chosen foreign language, translation, internships (including foreign ones), and write and defend a qualification paper.

Keywords: *German higher education institutions, practical training, translator.*